

osvědčilo jako prostředek, je zřejmý rozpor potřeby a skutečných možností prostředků palebného ničení. Prokazují-li propočty výraznou disproporci potřeby a možností prostředků palebného ničení, pak to v plné míře platí také o prostředcích průzkumu: nutnost dodržovat opatření k neporušitelnosti státní hranice, počty, organizace, technická úroveň současných prostředků průzkumu a jejich předpokládaná výslednost je přinejmenším zneklidňující. **Pro splnění úkolu i omezeného rozsahu je limitujícím činitelem výslednost průzkumu.**

Tuto zákonitost v té nejkrutější podobě potvrzují informace z války v Perském zálivu.

Generálmajor Ing. Ján P a p r č k a

K NEZBYTNOSTI PŘEHODNOCENÍ MÍSTA A ÚLOHY RADIOELEKTRONICKÉHO BOJE

V ranních hodinách 28. února t. r. ukončily spojenecké síly vojenské operace v Perském zálivu. Skončil vojenský konflikt, který měl a ještě bude mít globální dopady do sféry politické, ekonomické, ekologické, morálně etické a v neposlední řadě i vojenské. K hlubokému analyzování ryze vojenských aspektů není zatím k dispozici dostatek potřebných podkladů. S hodnocením v obecné rovině však v období, kdy stojíme před problémem budování nové, moderní, profesionální armády, nelze otálet. Připravujeme strategické koncepce, hledáme vhodné postupy limitované ekonomickými a sociálními hledisky.

Již na základě obecného zhodnocení současného stavu naší armády na pozadí průběhu operací spojenců proti irácké armádě můžeme konstatovat, že směry jejího dalšího rozvoje musí limitovat **radioelektronický boj (REB)**.

Radioelektronický boj uplatněný vojsky protiirácké koalici zcela ochromil, doslova umrtvil obrovský vojenský potenciál irácké armády. Do podrobností naplánovaný a s využitím momentu překvapení vedený "radioelektronický úder" umožnil v prvních hodinách, či minutách vybojování nadvlády ve vzduchu v podstatě beze ztrát. V tomto svém zamyšlení se nechci a nemohu orientovat na analýzu jednotlivých

vých faktorů (lidského a technického), ani na rozbor strategie a taktiky vedení radioelektronického boje při vzdušné a pozemní operaci. Zůstanu u **základní myšlenky**, tj. **prvořadosti radioelektronického boje v soudobém vojenství a nutnosti jejího uplatnění při budování naší armády.**

O radioelektronickém boji, jeho významu v soudobém vojenství není pochyb. I v našem odborném tisku o tom byly napsány mnohé statě podložené zkušenostmi z lokálních válek, z přípravy velitelů, štábů a vojsk. Sovětské vojenské umění v posledních patnácti letech vysvětlovalo úlohu, místo, obsah a způsoby vedení radioelektronického boje zcela moderně. Přestože se velitelskému sboru, zejména důstojníkům Československé armády dostává potřebného vzdělání, není radioelektronický boj chápán v celém obsahu, ale převážně pouze jako jeho jedna část, a to radioelektronické rušení. K tomuto zjednodušení dochází v naší armádě pravděpodobně proto, že útvary, které jsou určeny k vedení radioelektronického rušení, nazýváme poněkud nešťastně útvary REB. To vede některé velitele a funkcionáře štábů různých stupňů k domněnkám, že radioelektronický boj v celém komplexu vyřeší tyto útvary a žádná jiná opatření v této oblasti není třeba provádět. Stejně tak se setkáváme s názorem na působnost orgánů REB, a to že jsou určeny k řízení svého útvaru nebo přidělené jednotky, tím jejich povinnosti a odpovědnost končí. Možná jsme se tak nakonec naučili žít a pracovat. Orgány REB se starají o své útvary (jednotky), o přípravu jiných druhů vojsk na vedení bojové činnosti v podmínkách intenzivního radioelektronického boje se příliš nezajímají. Při jejich současných tabulkových počtech na to v podstatě nemají ani potřebné síly. Na druhé straně náčelníci druhů vojsk hodnotí své svazky a útvary jako bojeschopné, zbraňové komplexy jako vysoce účinné. Dokazují to propočty, poměry sil s různými koeficienty (podle potřeby), kalkulacemi ničených objektů s vysokou pravděpodobností, na jejichž základě posouváme čáru dotyku na jednu nebo druhou stranu, bez ohledu na to, jak vše ovlivní radioelektronický boj. Je tomu tak proto, že to bylo vyžadováno od nejvyššího až po nejnižší velitele, a také proto, že **pro radioelektronický boj zavést koeficient prakticky nelze.** Na vedení bojové činnosti v podmínkách REB jsme buď připraveni a máme možnost výsledek operace nebo boje ovlivnit ve svůj prospěch, anebo v opačném případě jsou naše naděje na organizovaný a účinný odpor minimální.

Za nových vnějších i vnitřních podmínek začínáme budovat novou armádu. Tvoříme nové organizační struktury velitelství, štábů, vyčleňujeme limity osob pro jednotlivé druhy vojsk, přidělujeme skromné finanční prostředky na jejich rozvoj. Máme konečně také příležitost zahrnout přežitá dogmata, stanovit nové priority, vzájemné vztahy a proporce ve velitelských orgánech i ve vojscích. Nedomnívám se, že by bylo správné při tvorbě vnitřního organizačního členění se držet scénáře z předcházejícího období a podpořit ty směry vývoje, které dávají přednost složkám administrativním, zpracovatelským, nemajícím přímou odpovědnost za stav armády, na úkor řídicích orgánů druhů vojsk, které zodpovídají za připravenost a rozvoj svého vojska.

K pochopení úlohy a nalezení místa radioelektronického boje v naší budoucí moderní armádě by měl posloužit i obsah tohoto článku.

Sovětské vojenské umění, rozpracované do našeho předpisu **Všeob-P-28 Radioelektronický boj** chápe **REB jako oblast bojového zabezpečení. Zkušenosti posledního válečného konfliktu jednoznačně potvrzují, že se nejedná o pouhé zabezpečení, ale o důsledně naplánovanou a organizovaně vedenou operaci za účasti různých druhů vojsk. Radioelektronický boj je tedy možné považovat za formu boje a nejen za prvek zabezpečení.**

Obsah radioelektronického boje je dosud platným předpisem rozdělen **do čtyř oblastí: ničení, radioelektronické rušení, radioelektronická ochrana vlastních radioelektronických systémů a prostředků, boj s technickým průzkumem.** Z tohoto dělení vycházelo i roztržštění odpovědnosti. Orgány REB řešily zpravidla otázky a úkoly spojené s radioelektronickým rušením, ostatní oblasti druhů vojsk podle svých možností. Myslím, že toto dělení a chápání bude třeba nahradit novým pojetím, které by vedlo **jednoznačně ke kompletnímu uplatňování REB.** V souladu s naší novou doktrínou bych doporučoval **rozdělovat opatření REB na obranná, související s ochranou vlastních systémů, prostředků velení vojskům, řízení zbraní a ofenzivní, zahrnující aktivní působení na radioelektronické systémy a prostředky protivníka.**

Obrannými opatřeními budeme rozumět všechna ta, která byla dosud zahrnuta pod pojmy "radioelektronická ochrana" a "boj s nepřátelským technickým průzkumem". Původní členění v podstatě pouze napomáhalo poznání a analýze celé složitosti radioelektronického boje. Bylo metodikou pro hodnocení průzkumných systémů, sil a prostředků REB protivníka. Závěry z takového rozboru jsou bezpodmínečně nutným podkladem a předpokladem pro plánování obranných opatření v celém rozsahu. Důležitou oblastí v souhrnu činností a opatření bude **maskování**, které nebylo v naší armádě dořešeno pro konkrétní organizační struktury a zodpovědnost. Ta není jednoznačně stanovena za operační maskování, boj s technickým průzkumem, radioelektronickou ochranu a elektromagnetickou koexistenci. Problematika je řešena nekomplexně, a proto neúčinně. Dnes už nestačí jen maskovat klasickým způsobem, často jen natažením maskovacích sítí, ale je nutné vykonat objemově a v přesném časovém sledu značný rozsah prací. Účinná obrana proti radioelektronickému boji vedenému protivníkem vyžaduje mít systém zjištění zdroje nebezpečí, uvědomování, aktivace účinných protiopatření, a to vše reagující ve skutečném čase.

Proces neustálého zdokonalování systémů technického průzkumu, radioelektronického rušení i přesného navedení munice na cíl vyžaduje na druhé straně nepřetržitě hledat možnosti a způsoby, jak snížit účinnost použití uvedených prostředků protivníka a nedopustit předčasné zničení vlastních zbraňových systémů. Hodnotíme-li bojovou techniku naší armády z hlediska účinnosti, přesnosti, dosahu paleb a účinnosti úderů, manévrovosti a její skladby, zjistíme, že je srovnatelná s bojovou technikou nejvyspělejších armád. Z pohledu jejího zasazení v podmínkách vedení radioelektronického boje musíme přiznat určitou zaostalost naší výzbroje i naší celkové připravenosti na soudobý boj. Takto zjednodušený rozbor určuje jednoznačně pořadí, které je nutné uplatnit při vyzbrojení, přebudování a přípravě naší armády.

Budeme proto přijímat opatření v technické, taktické a provozní oblasti. Technická opatření budou směřovat do výzkumu, výroby a nákupu účinných obranných prostředků radioelektronického boje, ale i do oblasti zlepšovatelství, zaměřeného na zdokonalení prostředků již zavedených. Vzhledem k technickým zdrojům můžeme očekávat potřebnou účinnost až v další budoucnosti. Okamžitý účinek mohou přinést opatření taktická a provozní. Máme již dobré zkušenosti z výcviku pilotů a obsluh raketových kompletů PVO působících v podmínkách intenzivního rušení. Dobře vycvičená obsluha nepodléhá panice, automaticky volí nacvičené varianty činnosti a vytrvale hledá možnosti splnění úkolu. Tato oblast opatření je nevyčerpatelná. Při náročně vedeném výcviku se mohou rodit mnohé nápady, jak taktickým přístupem nebo provozním opatřením vyloučit, či snížit účinnost radioelektronického boje protivníka.

K ofenzivním opatřením REB budeme řadit taková, která budou mít za cíl narušit (dezorganizovat) systém velení vojskům, průzkum, řízení; navedení zbraní protivníka a znemožnit mu organizované vedení bojové činnosti. Ofenzivní opatření REB nelze svazovat pouze s útočnou činností vojsk, neboť budou sehrávat aktivní úlohu ve všech údobích obranné operace nebo boje. Při jejich organizovaném, nenadálém uplatnění se může dosáhnout momentu překvapení, s významným dopadem na celkový průběh boje a operace.

K těmto opatřením budeme řadit ta, která jsme dosud zahrnovali do oblasti ničení radioelektronických objektů a radioelektronického rušení. Nabízí se otázka, k čemu tedy vymýšlet nové pojmy a termíny, když obsah zůstává stejný. Je tomu tak především proto, že dosud se tato opatření plánovala v různých dokumentech, organizovala a řídila odděleně, často nekoordinovaně, bez hluboce propracovaného zámyslu na základě skutečných možností vyčleňovaných sil a prostředků. Nové pojetí této problematiky by mělo vést ke stanovení jednoznačné zodpovědnosti za plánování, řízení a vyhodnocení vykonávaných opatření.

Cíle ofenzivních opatření REB mohou být v souladu se zámyslem operace, boje nebo bojové činnosti druhů vojsk různé. Je zřejmé, že by válečná činnost byla zahajována radioelektronickým bojem, který se však může vést s vysokou intenzitou již dlouho předtím a bezprostředně při zahájení válečné činnosti nabývá na charakteru boje nebo dokonce operace. Narušení systému velení vojskům protivníka a jeho zbraňových systémů by v našich podmínkách bylo v prvních dnech a týdnech války vedeno s cílem snížit účinnost úderů případného protivníka na vlastní vojska ze vzduchu, zdržovat jeho postup do hloubky našeho území a vytvořit podmínky k obnovení státní hranice ČSFR.

Úspěšně vedený radioelektronický boj je jednou ze základních podmínek vybojování nadvlády ve vzduchu. Musí být veden nepřetržitě, neboť při jeho přerušení nabývají zbraňové systémy protivníka na plné účinnosti, a to mu umožní dosáhnout celkové převahy.

Konflikt v Perském zálivu nás poučil, že v soudobém ozbrojeném zápase ani klasická balistická raketa nezasáhne cíl, na který je odpálena, není-li zabezpečena z hlediska REB. Má-li být bojová činnost kteréhokoli druhu vojska úspěšná, musí být v celém rozsahu zabezpečena obrannými i ofenzivními opatřeními radioelektronického boje.

Soudobé vojenství ovládla elektronika, která je jedním z rozhodujících faktorů v soudobém boji, operaci i válce. Elektronika jednoznačně podmiňuje funkčnost a účinnost každého zbraňového systému a ovlivňuje každou vojenskou činnost. Široké spektrum elektronických prostředků kmitočtových pásem od rádiových vln přes radiolokační, infračervené záření, oblast viditelného světla až po ultrafialové záření je pro svou technickou složitost náročné na zvládnutí jednou osobou. Vyžaduje odborníky na jednotlivé oblasti a obory, aby mohli uskutečnit rozbor, navrhovat možnosti a způsoby obrany i ofenzivní opatření v dané oblasti. Z hlediska množství potřeb a omezených možností naší armády je nutné hledat pořadí důležitosti i nejschůdnější řešení. Zastaralost některé elektronické výzbroje bude nutné vyloučit alespoň chytrostí a taktikou jejího použití. Tyto náročné úkoly by měly řešit orgány s odbornými předpoklady, které by měly přednost v pravomocích a ve výběru kádru.

Pořadí důležitosti opatření radioelektronického boje bych stanovil takto:

- Obrana PVO proti opatřením REB se zabezpečením její maximální možné účinnosti.
- Zabezpečení možností vedení účinného boje hlavními zbraňovými systémy a vojsky v noci i za snížené viditelnosti.
- Zvýšení odolnosti spojení a zabezpečení vyšší pravděpodobnosti přenosu informací.
- Obrana před zbraňovými komplexy a municí s přesným navedením a samo-navedením.
- Zvýšení možností aktivního rušení jak prostředky kolektivní a individuální ochrany, tak i ofenzivními prostředky útvarů a jednotek REB.

Konkrétní úvahy o možných a dostupných cestách plnění těchto úkolů nemohou být předmětem tohoto článku. Radioelektronický boj je veden trvale, jakož i snahy vyloučit každý technický úspěch protipatřením.

Chceme-li při obraně naší vlasti uspět, musíme důsledně zhodnotit každý radioelektronický prostředek, druh zbraně, vojska z hlediska jeho spolehlivé činnosti a očekávané účinnosti za podmínek REB. Opatřeními technického zdokonalování, provozními opatřeními a taktickou přípravou vojsk na vedení činnosti v podmínkách radioelektronického boje musíme vytvořit podmínky pro úspěšné splnění našeho poslání při obraně ČSFR.

